

Vergaderjaar 1987-1988

19 999

Voorstel van wet van het lid Worrell tot wijziging van de Wet uitkeringen burger-oorlogsslachtoffers 1940-1945 en van de Wet uitkeringen vervolgingslachtoffers 1940-1945

Nr. 6

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 3 mei 1988

De vaste Commissie voor Welzijn en Cultuur¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit initiatief-voorstel van wet, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

Inleiding

De leden van de C.D.A.-fractie constateerden dat de initiatiefnemer in de brief van de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur dd. 14 oktober 1987 (TK 20 027) kennelijk geen aanleiding heeft gezien zijn voorstel in te trekken of te wijzigen. Volgens deze leden is het opmerkelijk dat de initiatiefnemer slechts in procedurele zin reageert op de suggestie van de Raad van State de voorgestelde wijzigingen in de Wubo en de Wuv te betrekken bij de aangekondigde integrale herziening van de wetten voor oorlogsgetroffenen. Met name voor wat betreft de voorgestelde wijzigingen met betrekking tot de hardheidsbepaling verdient opname in een algehele herziening, zo meenden zij, toch veruit de voorkeur boven een incidentele wijziging nu.

Deze leden vroegen de initiatiefnemer nader in te gaan op de beschouwingen van de Commissie-Van Dijke ter zake van de omgekeerde bewijslast en de hardheidsclausule in de Wubo en het standpunt van de regering in het verlengde daarvan.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden er allereerst behoefte aan hun waardering kenbaar te maken voor de indiening van het onderhavige wetsvoorstel.

Ook deze leden vroegen zich af hoe zij de voorgestelde maatregelen moeten zien in relatie tot het eindrapport van de Commissie-Van Dijke, in casu het regeringsstandpunt naar aanleiding van dit rapport.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen voorts of enig inzicht gegeven kan worden in de extra werklast voor de Rubo en de termijn van behandeling van de aanvragen (zowel toekomstige als eerder afgewezen aanvragen, waarvoor aanspraak wordt gemaakt op toepassing van de anti-hardheidsbepaling), de terugwerkende kracht van de voorgestelde maatregelen daarbij in aanmerking nemende.

Voorts hadden zij nog een aantal meer specifieke vragen en opmerkingen.

¹ Samenstelling:

Leden: Keja (VVD), Van der Sanden (CDA), Worrell (PvdA), voorzitter, Beinema (CDA), ondervoorzitter, Kraaijeveld-Wouters (CDA), Hermans (VVD), Niessen (PvdA), De Pree (PvdA), Groenman (D66), Lankhorst (PPR), Oomen-Ruijten (CDA), Ter Veld (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Van der Heijden (CDA), Kamp (VVD), Dijkstal (VVD), Nuis (D66), De Cloe (PvdA), Lilipaly (PvdA), Frissen (CDA), Esselink (CDA), Koetje (CDA) en Vliegthart (PvdA).
Plv. leden: Ploeg (VVD), Laning-Boersema (CDA), Van Es (PSP), Tuinstra (CDA), Doelman-Pel (CDA), E. Terpstra (VVD), Van Otterloo (PvdA), Schaefer (PvdA), Eisma (D66), Van der Vlies (SGP), Krajenbrink (CDA), Verspaget (PvdA), Müller-van Ast (PvdA), Vriens-Auerbach (CDA), Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD), Schutte (GPV), Wolffensperger (D66), Buurmeijer (PvdA), Jabaaij (PvdA), Gerritse (CDA), Hennekamp (CDA), Leerling (RPF) en Hageman (PvdA).

Volgens de leden van de V.V.D.-fractie heeft wijziging van de wet een aantal voordelen en zou het de bestaande ongelijkheid tussen burger-oorlogsslachtoffers en andere categorieën op kunnen heffen. Deze leden hadden waardering voor de wijze waarop de indiener deze wetswijziging beargumenteert.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het initiatief-wetsvoorstel en de daarbij behorende toelichting. Met de indiener waren zij van oordeel dat de regelingen voor oorlogsgetroffenen een bijzondere bestaansgrond hebben. Immers door middel van wettelijke regelingen aangaande de burger-oorlogsslachtoffers en de vervolgingslachtoffers wordt beoogd een veelal materiële verbetering aan te brengen in hun omstandigheden, die het gevolg zijn van leed dat hun in de oorlog is overkomen. Deze leden onderschreven dan ook de mening van de indiener dat op de Nederlandse samenleving de morele verplichting rust om alles in het werk te stellen dat oorlogsgetroffenen een verlichting geeft in hun materiële omstandigheden. Wel waren bij de leden van de S.G.P.-fractie enige vragen gerezen omtrent de wijze, waarop de indiener deze materiële verlichting concreet gestalte wil geven.

Ook de leden van de P.P.R.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorliggende initiatief-voorstel van wet.

De Kamer heeft reeds een eerste overleg gevoerd over het onlangs verschenen regeringsstandpunt met betrekking tot de adviezen van de Commissie-Van Dijke. Het leek deze leden een goede zaak dat het initiatief op dit moment is genomen: de discussie hierover kan parallel lopen met de uitwerking van de voornemens van het kabinet. Ook de Raad van State heeft op deze mogelijkheid gewezen.

Voorts vroegen deze leden of de indiener ook enig inzicht heeft in de praktische gevolgen van het met terugwerkende kracht tot 1 juli 1981 in laten gaan van de wijzigingen in de Wubo. Hoe wordt een en ander bekendgemaakt aan afgewezen aanvragers? Wat betekent dit voor de werklust van de uitvoeringsorganisatie?

De leden van de P.P.R.-fractie wilden nog enkele opmerkingen maken over verschillende onderdelen van het voorstel.

Anti-hardheidsbepaling

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de initiatiefnemer toe te lichten welke situaties hij bedoelt wanneer hij schrijft over «situaties, waarin het niet toepassen van de Wubo een klaarblijkelijke hardheid zou betekenen ten aanzien van individuen». Zijn daarin categorieën te onderscheiden, zoals bij voorbeeld het niet voldoen aan territorialiteits- of nationaliteits-eisen? Ligt het dan niet meer voor de hand om als wetgever de criteria in de wet te wijzigen in plaats van naar de hardheidsclausule te verwijzen?

Kan de initiatiefnemer inzicht verschaffen in de actuele situatie met betrekking tot afwijzingen op grond van artikel 2 van de Wubo, waarbij naar het oordeel van de Rubo – blijkens de beschikking – overigens een toewijzing op zijn plaats zou zijn? In hoeveel gevallen is dit voorgekomen? Heeft de Rubo naar aanleiding hiervan suggesties gedaan om de criteria te wijzigen, en zo ja in welke richting?

De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden het op prijs stellen indien nader inzicht gegeven zou kunnen worden in de aard en omvang van de aanvragen voor een Wubo-uitkering die inmiddels zijn afgewezen, maar die mogelijk door toepassing van de anti-hardheidsbepaling alsnog in aanmerking zouden kunnen komen voor een uitkering.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat bij het opnemen van de anti-hardheidsbepaling de kans zeer groot zal zijn dat verwachtingen bij aanvragers worden gewekt zonder dat de duidelijkheid zal worden vergroot. Nu de minister de toezegging heeft gedaan te komen tot een verduidelijking van de criteria voor toelating tot onder andere de Wubo lijkt het gewenst het advies van de Raad van State te volgen en het initiatiefvoorstel tezamen met de te verwachten voorstellen van de regering gelijktijdig te behandelen.

De leden van de fractie van D66 stonden sympathiek tegenover het voorstel van de indiener om ook in de Wubo een anti-hardheidsbepaling op te nemen ten aanzien van artikel 3. In het overleg over het regeringsstandpunt ten aanzien van het rapport van de Commissie-Van Dijke hadden zij zich al in die zin uitgelaten. Zij vroegen zich af of deze bepaling ook zou moeten gelden ten aanzien van artikel 2.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden begrepen dat de indiener het opnemen van een anti-hardheidsbepaling in de Wubo wenselijk acht in verband met problemen in de uitvoeringspraktijk. In dit verband hadden zij een vergelijking met de regeling terzake in de Wuv gemist. Zij zouden het op prijs stellen als zij deze tegemoet konden zien, opdat zij de wenselijkheid van de voorgestelde bepaling beter zouden kunnen beoordelen.

De leden van de P.P.R.-fractie waren het volledig met de initiatiefnemer eens dat het ontbreken van een anti-hardheidsbepaling in de Wubo een pijnlijke tekortkoming is.

Omgekeerde bewijslast

De leden van de C.D.A.-fractie vermochten op voorhand nog niet in te zien dat het gesignaleerde hoge aantal afwijzingen op aanvragen in de Wubo te wijten is aan het ontbreken van een «omgekeerde bewijslastbepaling». Zij meenden dat net zo goed gesteld kan worden dat, indien zo'n bepaling wel was opgenomen, het aantal aanvragen en dus ook het aantal afwijzingen wellicht veel groter zou zijn geweest. Het was voor hen essentieel, dat een ieder die recht heeft op een Wubo-uitkering, die ook kan krijgen. Zij vroegen de initiatiefnemer daarom aan te geven en te onderbouwen, dat als gevolg van het ontbreken van de omgekeerde bewijslast mensen zijn afgehouden van een Wubo-uitkering terwijl zij daar – als was het maar in beginsel – wel recht op zouden hebben. Daarbij dient dan ook te worden betrokken, dat de hulpverleningsorganisaties zeer wel in staat zijn gebleken aanvragers te helpen bij het aangeven van het causaal verband tussen het letsel en de oorlogsomstandigheden, zoals in de wet bedoeld.

Ten slotte vroegen de leden van de C.D.A.-fractie of de initiatiefnemer enig inzicht heeft in het aantal aanvragen dat ten gevolge van het opnemen van de omgekeerde bewijslastbepaling op de Wubo af zal komen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of het waar is dat de criteria voor het medische causaliteitsonderzoek gaandeweg zijn ontwikkeld in de uitvoeringspraktijk van de Wuv. Zo ja, in hoeverre is het mogelijk om deze criteria te hanteren bij de toepassing van de omgekeerde bewijslast in de Wubo, daarbij de steeds groter wordende periode tussen het ontstaan van het oorlogsletsel en het moment van de causaliteitsbeoordeling in aanmerking nemend.

De V.V.D.-fractieleiden vroegen zich af of de invoering van de omgekeerde bewijslast niet zal leiden tot een grotere werklust en tot hogere kosten.

De leden van de D66-fractie konden ten aanzien van de omgekeerde bewijslast instemmen met de zienswijze van de indiener, hoewel zij zich afvroegen of niet het gevaar bestaat dat er een groep aanspraak zal maken op deze regeling voor wie deze niet bedoeld is, omdat er een te ver verwijderd verband bestaat tussen het oorlogstrauma en de huidige situatie. Zij vonden echter ook dat het voor een aanvrager in sommige gevallen vrijwel ondoenlijk is zelf te bewijzen dat er een causaal verband bestaat.

De leden van de S.G.P.-fractie stelden vast dat de indiener van oordeel is dat de omgekeerde bewijslast in de Wubo dient te worden opgenomen. Deze leden hadden kennis genomen van de door de indiener geschetste problemen. Evenwel was bij hen de vraag gerezen of het ontbreken van de omgekeerde bewijslast in de Wubo daadwerkelijk heeft geleid tot onbillijkheid of onredelijkheid. Gaarne vernamen zij hierover de visie van de indiener. Is het niet zo dat de omgekeerde bewijslast niet noodzakelijk is, omdat het persoonlijke leed aantoonbaar in de oorlog geleden is, zo vroegen deze leden.

De P.P.R.-fractieleiden constateerden dat de initiatiefnemer voorstelt om de Wubo wat betreft de omgekeerde bewijslast te laten aansluiten bij de andere wetten. Inmiddels is gebleken dat dit niet strookt met de voornemens van het kabinet. Ook de Rubo is van mening dat de omgekeerde bewijslast kan worden gemist. De Rubo schreef in haar commentaar van 1 september 1987 aan de minister: «Naar het oordeel van de Raad heeft het ontbreken van een dergelijke regeling in de praktijk van de wetstoepassing niet tot onbillijke of onredelijke situaties geleid». Wat is het commentaar van de indiener op dit standpunt, zo vroegen deze leden?

Afschaffing van de ministeriële instemming

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen de initiatiefnemer aan te geven in hoeveel gevallen de Uitkeringsraad toepassing van de anti-hardheidsbepaling in de Wuv heeft voorgesteld en welk percentage daarvan niet door de minister is overgenomen. Zijn bij deze afwijzingen categorieën te onderscheiden en zo ja, welke? Hoe ziet de initiatiefnemer de ministeriële verantwoordelijkheid, indien de beslissingsbevoegdheid over de toepassing van de anti-hardheidsbepaling bij wet in handen van de Uitkeringsraad wordt gelegd (c.q. de Rubo in de Wubo)? Het gaat dan immers niet meer alleen over de uitvoering van de wet, doch meer over toepassing van de wet in gevallen waarin kennelijk bij het opstellen van de wet niet was voorzien.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of en in hoeverre bij de Rubo criteria zijn ontwikkeld aan de hand waarvan de mogelijke toepassing van de anti-hardheidsbepaling kan worden getoetst.

De leden vroegen voorts of de opmerking dat tussen de Uitkeringsraad en de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur niet altijd overeenstemming bestaat over de vraag of de anti-hardheidsbepaling dient te worden toegepast nader kan worden toegelicht. In welk opzicht bestaat er verschil van mening?

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden ook graag een nadere toelichting op de constatering dat bij het niet instemmen door de minister met een verzoek van de Uitkeringsraad om de anti-hardheidsbepaling toe te passen een juridisch conflict optreedt.

Tenslotte vroegen deze leden naar de precieze regeling van de anti-hardheidsbepaling in de Wet buitengewoon pensioen en de Wiv.

De leden van de D66-fractie waren het eens met de voorgestelde wijziging van artikel 3, 6e lid Wubo en artikel 3, 2e lid Wuv om de ministeriële instemming af te schaffen. Deze wijziging heeft volgens hen grote voordelen in de zin van deregulering en tijds- en kostenbesparing.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen zich af hoe de positie van de minister wordt in geval er in het geheel geen inhoudelijke toetsing meer kan plaatsvinden bij de anti-hardheidsbepaling.

De voorzitter van de commissie,
Worrell

De griffier van de commissie,
Roovers